

سالشمار استاد ذبیح الله صفا

- تولد: شهبیرزاد (سمنان)، ۱۶ اردیبهشت ۱۲۹۰ خورشیدی.
- پایان تحصیلات ابتدایی: بابل، ۱۳۰۴.
- پایان تحصیلات متوسطه: تهران، ۱۳۱۲.
- درجه لیسانس در رشته فلسفه و ادبیات: دانشرای عالی و دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۱۵.
- درجه دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۲۱.

مشاغل آموزشی

- دبیر ادبیات فارسی دبیرستانهای تهران از ۱۳۱۶.
- دانشیار کرسی تاریخ ادبیات ایران در دانشکده ادبیات تهران، از ۱۳۲۱.
- استاد کرسی تاریخ ادبیات ایران در همان دانشکده، از ۱۳۲۷.
- استاد مهمان در دانشگاه هامبورگ در ۱۳۴۱-۱۳۴۲ و ۱۳۴۷-۱۳۴۸.
- مدیر گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۶.
- رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۶.
- بازنشستگی به درخواست خود، ۱۳۴۷.
- استاد ممتاز دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، از ۱۳۴۸.

مشاغل اداری:

- رئیس اداره دانشراهای مقدماتی وزارت فرهنگ (آموزش و پرورش)، ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۵.
- با حفظ همان پست، رئیس تعلیمات عالی در همان وزارتخانه از ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۵.
- عضو هیأت مدیره و هیأت مرکزی و رئیس بخش تبلیغات، و مدیر مجله شیر و خورشید سرخ ایران از سال ۱۳۲۵ تا ۱۳۳۶.
- رئیس اداره کل انتشارات و روابط دانشگاهی دانشگاه تهران از ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۱.
- دبیر کمیسیون ملی یونسکو در ایران، از ۱۳۲۵ تا ۱۳۴۳.
- معاون کمیسیون ملی یونسکو در ایران از ۱۳۴۳ تا انقلاب اسلامی.

خدمات مطبوعاتی:

- کمک سردبیر و نویسنده و مترجم مجله ادبی و تحقیقی مهر از پائیز سال ۱۳۱۲.
- سردبیر مجله مهر از ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۰.

- تأسیس و مدیریت مجله سخن در سال ۱۳۲۰ و نشر آن در ۱۳۲۲.
- تأسیس و مدیریت و انتشار روزنامه شهبانگ از ۱۳۲۳ تا ۱۳۲۵.
- مدیریت مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران از ۱۳۲۵ تا ۱۳۴۷.

آثار:

الف - به زبان فارسی

- ۱ - گاه‌شماری و جشنهای ملی ایرانیان. (مجموعه مقالاتی که از سال ۱۳۱۰ بپس در مجله‌های مهر، ایران امروز، ارتش، و یغما چاپ شده بوده است).
- ۲ - مرگ سقراط (ترجمه از آثار منظوم لامارتین). چاپ اول در ۱۳۱۴ در مجله مهر. چاپ سوم ۱۳۴۷.
- ۳ - رافائل، ترجمه از آثار منشور آلفونس لامارتین. تهران، چاپ اول ۱۳۱۷، چاپ پنجم ۱۳۵۷.
- ۴ - آموزشگاهها و آموزشها در ایران از عهد قدیم تا دوران معاصر. مجموعه مقالات، تهران چاپ اول ۱۳۵۴.
- ۵ - حماسه سرایی در ایران از قدیمترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم هجری. تهران، چاپ اول ۱۳۲۴، چاپ چهارم ۱۳۶۳.
- ۶ - دانشهای یونانی در شاهنشاهی ساسانی. تهران ۱۳۳۱.
- ۷ - تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم. تهران، چاپ اول ۱۳۳۱، چاپ چهارم ۲۵۳۶ شاهنشاهی (۱۳۵۶).
- ۸ - آیین سخن، در معانی و بیان فارسی. تهران چاپ اول ۱۳۳۱، چاپ یازدهم ۱۳۶۳.
- ۹ - تاریخ ادبیات در ایران، در ۵ جلد، جلد اول: از آغاز عهد اسلامی تا دوره سلجوقی، تهران چاپ اول ۱۳۳۲، چاپ هشتم ۱۳۶۷؛ جلد دوم: از میانه قرن پنجم تا آغاز قرن هفتم هجری، چاپ اول ۱۳۳۴، چاپ ششم ۱۳۶۷؛ جلد سوم، در دو بخش: از اوایل قرن هفتم تا پایان قرن هشتم هجری، بخش اول، چاپ اول ۱۳۵۱، چاپ سوم ۱۳۵۸. بخش دوم، چاپ اول ۱۳۵۲، چاپ دوم ۲۵۳۵ شاهنشاهی (۱۳۵۵)؛ جلد چهارم: از پایان قرن هشتم تا اوایل قرن دهم، چاپ اول ۱۳۵۶، چاپ پنجم ۱۳۶۸؛ جلد پنجم در ۳ بخش: از نخستین سالهای سده دهم تا میانه سده دوازدهم هجری، بخش اول، چاپ اول ۱۳۶۲ (بعد از آن سه بار دیگر در تهران بچاپ رسیده است)، بخش دوم، چاپ اول ۱۳۶۴ (و بعد از آن دو بار دیگر در تهران منتشر شده است) و بخش سوم در تهران زیر چاپ است.
- ۱۰ - دیوان عبدالواسع جبلی، تهران، چاپ اول ۱۳۳۹، چاپ سوم ۱۳۶۱.
- ۱۱ - نثر فارسی از آغاز تا عهد نظام الملک طوسی، چاپ اول ۱۳۴۷.
- ۱۲ - گنج سخن، شاعران بزرگ پارسی گوی و منتخب آثار آنان، از رودکی تا بهار، در سه جلد، چاپ اول ۱۳۳۹، چاپ هشتم ۱۳۶۷.
- ۱۳ - گنجینه سخن، پارسی نویسان بزرگ و منتخب آثار آنان، در شش جلد؛ جلد اول، دوم، سوم، چاپ اول ۱۳۴۸، چاپ سوم ۱۳۵۳. جلد چهارم، چاپ اول ۱۳۵۰، چاپ دوم ۱۳۵۳. جلد پنجم

- ۱۳۵۳، جلد ششم، تهران ۱۳۶۲.
- ۱۴ - دیوان سیف‌الدین محمد فرغانی، در سه جلد، چاپ اول در فاصله سالهای ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۴، چاپ مجدد در یک جلد، ۱۳۶۴.
- ۱۵ - بختیارنامه، در ۲ جلد، جلد اول، چاپ اول ۱۳۴۵. جلد دوم، ۱۳۴۷.
- ۱۶ - داراب‌نامه بیغمی، در ۲ بخش، چاپ در سالهای ۱۳۳۹ و ۱۳۴۱. هر دو قسمت تحت نظر بنگاه ترجمه و نشر کتاب و با شرکت یونسکو به انگلیسی ترجمه شده است.
- ۱۷ - داراب‌نامه طرسوسی، در ۲ جلد، جلد اول، چاپ اول ۱۳۴۴، چاپ دوم ۲۵۳۶ شاهنشاهی، (۱۳۵۶)، جلد دوم، چاپ اول ۱۳۴۶، چاپ دوم ۲۵۳۶ شاهنشاهی.
- ۱۸ - تاریخ تحول نظم و ثروپاری، تهران، چاپ اول ۱۳۳۱، چاپ هشتم ۱۳۵۳.
- ۱۹ - جشن‌نامه ابن‌سینا، جلد اول، در سرگذشت و آراء و آثار ابوعلی بن سینا...، تهران ۱۳۳۱.
- ۲۰ - جشن‌نامه ابن‌سینا، جلد دوم و سوم، مجموعه سخنرانیها به زبانهای فارسی، عربی، فرانسوی و انگلیسی با مقدمه استاد صفا وزیر نظر او، جلد دوم ۱۳۳۴، جلد دوم موسوم به کتاب المهرجان لابن سینا مشتمل بر خطابه‌های عربی، تهران ۱۳۳۵.
- ۲۱ - یادنامه خواجه نصیرالدین طوسی، تهران ۱۳۳۶.
- ۲۲ - نیکی‌نامه، سرگذشت نیکی و نیکوکاری در ایران، تهران ۱۳۵۰.
- ۲۳ - خلاصه تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران، از آغاز تا پایان عهد صفوی، مجموعه مقالات، تهران ۲۵۳۶ شاهنشاهی.
- ۲۴ - تاریخ ادبیات ایران، (خلاصه‌یی ست از جلد اول و دوم تاریخ ادبیات در ایران) جلد اول، تهران چاپ اول ۱۳۵۵، چاپ سوم ۱۳۶۲؛ جلد دوم (خلاصه جلد سوم تاریخ ادبیات در ایران)، تهران، چاپ اول ۱۳۶۱، چاپ دوم ۱۳۶۷.
- ۲۵ - تاریخ علوم و ادبیات ایرانی، تهران، چاپ اول ۱۳۵۴.
- ۲۶ - مقدمه‌ای بر تصوف، تهران، چاپ اول ۱۳۵۴، چاپ چهارم ۱۳۵۵.
- ۲۷ - سیری در تاریخ زبانها و ادب ایرانی، تهران، چاپ اول ۱۳۵۵.
- ۲۸ - مزدپرستی در ایران قدیم، تهران، چاپ اول ۱۳۳۶، چاپ سوم ۲۵۳۷ شاهنشاهی.
- ۲۹ - احوال و آثار ابوریحان بیرونی، تهران ۱۳۵۲.
- ۳۰ - حکیم فاراب، تهران ۱۳۵۳.
- ۳۱ - نظری به تاریخ حکمت و علوم در ایران، تهران ۱۳۵۵.
- ۳۲ - دورنمایی از فرهنگ ایرانی و اثر جهانی آن، تهران ۱۳۵۰.
- ۳۳ - لایبنیتز Leibniz، چاپ اول در مجله مهر، چاپ دوم ۱۳۲۸.
- ۳۴ - ورقه و گلشاه، از عتیقی، چاپ دوم ۱۳۶۲.
- ۳۵ - منظومه یادگار زریر، چاپ اول ۱۳۲۱، چاپ دوم ۲۵۳۵.
- ۳۶ - دلبران جانباز، (مجموعه مقالات، مشتمل بر سه بخش: ۱ - نهضت‌های ملی ایرانیان؛ ۲ - قهرمانان استقلال ایران؛ ۳ - نگهبانان ایران)، تهران ۲۵۳۵ شاهنشاهی.

۳۷- نگاهی به تاریخ ایران، تهران ۱۳۵۴

۳۸- کیانیان، ترجمه از آرتور کریستن سن، چاپ اول ۱۳۳۶، چاپ چهارم ۱۳۵۵.

۳۹- نشأهٔ جام، نخستین مجموعه اشعار استاد ذبیح‌الله صفا، تهران ۲۵۳۵.

- بهرام چوبین، رستم و اسفندیار، و چهارمقاله، که هر یک بارها در سلسله «شاهکارهای ادبیات فارسی» چاپ شده است

ب- به زبانهای خارجی

هشت کتاب و رساله و تعدادی مقاله به زبان فرانسه که برخی از آنها به زبانهای دیگر نیز ترجمه گردیده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی